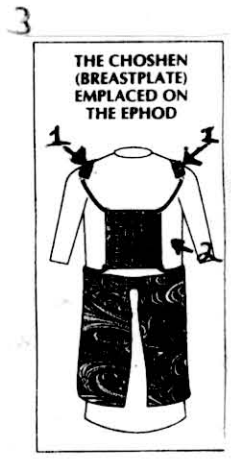

The Silent Pair

parasha Tetzaveh

Artscoil - Stone Chumash

⁶ They shall make the Ephod of gold; turquoise, purple, and scarlet wool, and twisted linen, with a woven design. ⁷ It shall have two shoulder straps attached to its two ends, and it shall be attached. ⁸ The belt with which it is emplaced, which is on it, shall be of the same workmanship, it shall be made of it, of gold; turquoise, purple, and scarlet wool, and twisted linen. ⁹ You shall take the two shoham stones and engrave upon them the names of the sons of Israel; ¹⁰ six of their names on one stone, and the names of the six remaining ones on the second stone, according to the order of their birth. ¹¹ With a jeweler's handiwork, engraved like a signet ring, shall you engrave the two stones with the names of the sons of Israel; encircled with gold settings

¹³ You shall make settings of gold; ¹⁴ and two chains of pure gold — make them at the edges, of braided craftsmanship — and place the braided chains on the settings.

¹⁵ You shall make a Breastplate of Judgment of a woven design, like the craftsmanship of the Ephod shall you make it, of gold; turquoise, purple, and scarlet wool; and linen — twisted together — shall you make it. ¹⁶ Square shall it be, folded, its length a half-cubit and its width a half-cubit. ¹⁷ You shall fill it with stone mounting, four rows of stone: a row of odem, pitdah, and barekes — the one row; ¹⁸ the second row: nophech, sapir, and yahalom; ¹⁹ the third row: leshem, shevo, and achlamah; ²⁰ and the fourth row: tarshish, shoham, and yashfeh; set in gold shall they be in their mountings. ²¹ The stones shall be according to the names of the sons of Israel, twelve according to their names, engraved like a signet ring, each according to its name shall they be, for the twelve tribes.

tunic and robe. It was similar to an apron that he wore on his back, coming around in front over his hips and part of his stomach. It extended from below the rib cage to the ground. Rashi describes it as similar to the garment worn by women riding on horses. The Ephod and Cheishev — its sash-like belt atop the Ephod — were a single woven piece of material. Aaron tied the belt in front, between his waist and heart. The Ephod's two shoulder straps were made of the same material. They were sewn to the top of the belt at Aaron's back, and

extended upward, just covering his shoulders in front. On the tops of the straps, on his shoulders, were two gold settings, which contained precious stones known as the *avnei shoham*. Onto these stones were engraved the names of the twelve tribes. Attached to the tops and bottoms of the two shoulder straps was the Breastplate, or *Choshen Mishpat* (vs. 15-30), which was held in place by means of rings, gold chains, and woolen cords, as will be described below.

והנה אנו רואים ששמות בני ישראל שעל הלב היו על שתי-עשרה אבנים נפרדות, ואילו השמות שעל הכתפיים נכללו יחד בשתי אבנים, ואולי אפשר לראות בזה רמז להלכה גדולה למעשה.

כאשר מזכים את הרבים ללמדם תורה ויראת שמים, ודאי שנכללים בזה כל הרבים ביחד, אבל בענין האהבה, אינו די במה שאוהבים את כלל ישראל כאחד באשר הם יהודים בני אברהם יצחק ויעקב, אלא צריך לאהוב את כל אחד ואחד בפרט כמו שהוא.

זהו הרמז של שתי-עשרה אבנים נפרדות, שהרי ידוע ששנים עשר השבטים היו כשתיים עשרה אומות, וכדכתיב (בראשית לה, יא): "גוי וקהל גוים יהיה ממך", וכמו שבין אומה לאומה קיימים הבדלי תכונות ושינויים ניכרים ויסודיים, המביאים לידי שנאה ומלחמות זו בזו, כך גם בין שבטי ישראל היו מריבות וסכסוכים.

לכן צוה הקב"ה שלכל שבט ושבט בנפרד יהיה את האבן הקדושה והמיוחדת לו בתכונתה וגוונתה, ושהכהן ישא את כולם יחד כאחד על לבו, כי עליו לאהוב כל אחד מישראל כמו שהוא ובמה שמויחד אליו, לפי מנהג עדתו ומה שקיבל מאבותיו, ועל אף כל מה ששונה ביניהם מעדה לעדה, ואז כאשר קיים אהבת ישראל בסוג הזה - יהיו עם ישראל לזכרון לפני ה' כולם, וארובות שמים יפתחו לשפע ברכות עד עולם.

5 Rinat Chayim - R. Friedlander

ויהי כישרון מלך בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל.
"[God] has become [acknowledged as] King in Yeshurun when the heads of the people are assembled, the tribes of Yisrael are united" (Devarim 33:5).

"YESHURUN" IS AN epithet that describes Yisrael as ישר — "straight" or "upright." When they are all following a straight path, and they are striving for one thing only — to serve Hashem Yisbarach — then He reigns over them, as King of Yisrael.

However, for Hashem's kingdom to be complete, it is not enough that all of Yisrael should consist of many individual

בטבע הדברים, בגדיו של האדם מראים על תכונת נפשו, כגון: אדם הלובש בגדי תלמיד-חכם, ניכר לכל שעצק עסקו הוא בתורה, ומי שהולך בטל כל ימי חייו, גם בגדיו יעידו שהוא אדם ריק מתוכן.

אם כן, הבגדים שציותה התורה שיהיו על הכהן בשעת עבודתו, יש בהם רמזים לצורת הנפש של כלל האדם השלם העומד ומשמש את בוראו, וכבר נקראו כל ישראל כהנים, כדכתיב: "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש" (ויקרא יט, ו), ועל כן מתבנית בגדי הכהונה נוכל ללמוד הרבה לימודים הנחוצים לנו לעבודתנו, ונעמוד כאן על כמה מהן.

בשני מקומות היו שמות שנים-עשר השבטים חרוטים על בגדי הכהן גדול, ומשניהם למדנו רמזים נפלאים עד מאוד.

בחושן המשפט כתיב: "ונשא אהרן את שמות בני ישראל בחשן המשפט על לבו בבואו אל הקדש", ללמדנו שיכול אדם אחד לשאת את כל ישראל על לבו, היינו לאהוב ולדאוג לעם ישראל כולו.

ובאפוד כתיב: "ולקחת את שתי אבני שהם ופתחת עליהם שמות בני ישראל", לרמז לנו כי אפשר גם לאדם לשאת את כל ישראל על כתפיו, היינו להחזיק את כל ישראל ע"י גדולתו בתורה, הלא המה ענקי עולם, כגון: רש"י הקדוש, שעליו אמרו: אלמלא רש"י היתה משתכחת תורה מישראל, וכן הרי"ף והרמב"ם, וגדולי ישראל שבכל דור דור הנושאים את כלל ישראל בתוך לבם ועל כתפיהם.

4 עמוד 5 סוף

הרב קוק בספרו עין איה על הגמרא בשבת האיר לנו ענין זה, ודרכו נוכל להבין את מעשהו של יעקב וזו לשונו של הרב⁶:

"תכלית הפרט בחייו עיקרו הוא חיי הכלל, ע"כ אין מדת הקנאה עמוקה כ"כ וחזקה ברב כוחה, מפני שלא נחלקה לתכלית עצמית ומטרה נצחית. כי יסוד הקנאה באה מהכרת האדם את עצמו בתור פרטי, לא בתור אבר מאברי הכלל. כי בהכירו עצמו בתור אבר מאברי הכלל מיד ישכיל כי בטוב וביתרון שיראו עיניו בזולתו, גם לו ממנו תוצאות טובות, כפי אשר יאתה לחלק מן הכלל להיות נהנה מהטוב הכללי. ואם ה' הטוב ההוא הכללי נכחד ה' מתמעט גם לו חלקו ממנו, ובכלל ההשקפה הקרובה ברגש טבעי פנימי על הכלל כולו כאיש אחד שרק מקיבוץ כולם תצא תכלית החיים, תמעט את כח הקנאה.

אמנם עם ד' אלה התנשאו למידה זו, שהם ככוכבי השמים שלכולם בשם יקרא, כל המקיים נפש אחת מישראל כאלו קיים עולם מלא, וחייב אדם לומר בשבילי נברא העולם. הם הוכנו בכוחות רוחניים נשגבים כאלה שיש בכחם לסדר סדרי חיים קדושים גם בחיי הפרט, עד שחיי הפרט מצד עצמם יש להם תכלית נכבדה ונשגבה, אמנם על גביהם עולה תעודת הכלל שהיא רבת יתרון ויתר שאת, באין ערוך מתעודת חיי הפרט. אבל מתוך שתעודת הפרט יש לה מערכת שלמה ונצחית, ע"כ מדת הקנאה שמקורה בהתגדרות הפרט, צריכה למצא מקום לה בישראל ביותר. ע"כ אמרו חז"ל על היצר הרע כי הגדיל לעשות שמניח אוה"ע ומתגרה בישראל. והנה כך היא מדתו של הקב"ה בברואיו, הוא נותן את כל הכחות בשפע רב לפי ערך כח המקבל, כל הכחות הטובים והרעים שהם ג"כ טובים כשיתקנו ויהיו לשימוש הנכון והמועיל, ואין זה ממתד ההנהגה האלהית לקמץ בכחות הרעים ולמעט דמותם, כדי שלא יהי' צורך להתגבר עליהם ולעסוק במערכה של תיקון מצדם, שכפי מיעוט הכחות וחלישותם כן מתמעטת מתנת החיים והטוב הגנוז בהם ומוכן להעשות על ידם. ע"כ בישראל נוצרו לכתחילה הכחות ברב עז, כחות השכל וההכנה לתורה האלהית השלמה שכ"כ התגברו באבותינו הקדושים, עד שביעקב אבינו, שממנו הושתה האומה לפרטי שבטיה,

6 "Yeshurun." Its perfection depends on the consolidation of all those individual upright Yeshurunim: יהוד שְׁבִטֵי: התאסף ראשי עם יחד שְׁבִטֵי: HaKadosh Baruch Hu is truly the King only when Yisrael are assembled for a common purpose, when they are יחד — together, united. Conversely, discord within Klal Yisrael prevents perfection in the manifestation of מְלֻכּוּת שָׁמַיִם. When an individual is driven by his own different egoistic desires and goals (which leads to conflict), he thereby exhibits a lack of submission and annulment of one's personal ego before Hashem. Then it is as if Hashem Yisbarach does not exactly reign over such a person — since he has strong wishes outside service of Hashem.

On the other hand, when all of Yisrael are united in their common desire to serve Hashem Yisbarach, having annulled their egoistic ambitions and passions, then He actually reigns over them absolutely. There is no area in their existence which functions for any purpose other than avodas Hashem, service of God. Thus we see that the perfection of the Heavenly kingdom's manifestation is dependent upon the unity of Yisrael.

WHY DOESN'T THE verse say יחד ישראל (All Yisrael are united) or יחד בני ישראל (the Children of Israel are united); why does it specify שבטי ישראל — "the Tribes of Israel"?

The term "Tribes of Israel" teaches us that Yisrael is made up of individual Tribes, each one having its own specific mission to perform in the task of revealing כְּבוֹד שָׁמַיִם, the glory of Heaven. According to those missions, Hashem Yisbarach endowed each שבט with its individual and unique character and virtues, which are different from those of any other Tribe. This enhances כְּבוֹד שָׁמַיִם as each שבט operates in its own specific area — i.e. the Tribe of Yissachar in the field of Torah study, or the Tribe of Zevulun undertaking the financial support of Torah study.

This idea, that each Tribe is different, is apparent from the blessings Ya'akov gave his children. He blessed each one of them in a different manner, according to their different tasks. The blessings were a form of prayer and plea that Hashem should endow each שבט with its specific כלים (tools, means) to be utilized for avodas Hashem, Divine service, in accordance with each one's unique mission and character. That is the way Seforno interprets the verse (Bereishis 49:28): "איש אשר כְּבַרְכְּתוּ בְּרַךְ אִתָּם: "Every one

according to his blessing he blessed them": "He gave each one the blessing that it needed specifically. For instance, to Yehudah, concerning rulership, and to Yissachar, concerning Torah..."

These differences and unique qualities were not a reason for estrangement or dissent among the Tribes, because they were united in their common striving to achieve their common goal — to accept upon themselves and cultivate the kingdom of Hashem Yisbarach. This common goal had a unifying force to it. Their specific missions and individual tasks within the area of their common striving differed from one Tribe to the next only inasmuch as they were their individual contributions towards the attainment of their common goal. This is how מְלֻכּוּת שָׁמַיִם is built, each member of the entire Klal Yisrael contributing his own individual part in a collective endeavor.

When we reflect upon the issue of "יחד" concerning the Tribes of Israel, each one of us must think of himself as "one" of Klal Yisrael. Every person must sacrifice his egoistic strivings for the sake of achieving the communal goal of Klal Yisrael — which is קְבֻלַּת על מְלֻכּוּת שָׁמַיִם, the eager acceptance to bear the yoke of the Heavenly kingdom, while recognizing that his fellow members of Klal Yisrael, who are different, are playing their unique role in the common goal.

10 התגברה הנטיה השכלית עד כדי להניא את הרגש הטבעי משלטונו, ואהבת התורה והיתרון הרוחני התגברו מעל לאהבת האב שהיתה בה ג"כ בכל מילואה וטובה, עד ששינה בנו בין הבנים. לעומת זה אמנם התפתחה עי"ז מדת הקנאה בשרשים שמהם יסתעפו שבטי האומה, שרעה היא מצד עצמה. אמנם יש בה תבואה טובה ג"כ להוציא אל הפועל את כח יתרון הפרטי, ולהחזק בנפש עמוק מאד שיש תכלית נשגבה ג"כ לחיי הפרט."

11 וכ"ש בשנים עשר שבטיה אשר אמורים בגווייהם השונים לבנות את בית ישראל, וכך כותב ר' צדוק הכהן מלובלין⁵⁹:

"מבואר ביחזקאל שבמקדש היו י"ב שערים לכל שבט שער ודרך מיוחד משלו, ומ"מ במקדש נתאחדו עיר שחברה לה יחדו, וכן מצינו אצל יעקב אבינו שלקח י"ב אבנים ושם אותם למראשותיו ונתאחדו לאבן א', והי' זה במקום המקדש שהוא המקום המאחד את כלל ישראל, ושם מתאחדים כל הדרכים של הי"ב שבטים לאחד."

12 א"כ למדנו שיש לכל שבט את האיפיון המיוחד לו את האופי שלו את דרך התפילה שלו. אך למדנו מדברי ר' צדוק הכהן עוד ענין נפלא שאם ידעו הבנים שהם גוף אחד שהם כלל אחד אזי לא יבואו לכלל קנאה, הקנאה נובעת כפי שבאר הרב קוק מתחושת הפרטיות. מתחושה שאדם צריך לדאוג לעצמו ליעודו, אך כאשר הוא רואה את עצמו כחלק, כחלק מפאזל ומפסיפס גדול אז מדוע יקנא בשני, הרי השני הינו חלק ממנו.

וא"כ יעקב טעה ולא טעה, הוא לא טעה בכך ששינה בין הבנים אך טעה בכך ששינה בין הבנים בעיתוי הלא הנכון. הגיע זמן בו ידעו שנים עשר בניו של יעקב שהם יחדיו מקימים את בית ישראל. ואז אמרו ליעקב "שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד" כשם שבלבך יש אחד כך גם בליבנו. אך יעקב הקדים את המאוחר. ונתן ליוסף את אפיונו המתאים לו עוד טרם הגיע בשלות זאת של אחדות השבטים ועל כן אהבה יתרה זו שהעניק ליוסף גרמה לקנאה ולשנאה הגדולה אך במקום שיש כבר אחדות אין מקום לאחידות ומצוה לשנות בין הבנים. ואולי לצורך זה שיבנו שנים עשר שבטים, שנים עשר גוונים שונים ובעלי כוחות שונים היה נצרך יעקב להתחתן גם עם רחל וגם עם לאה. ואף זה לא הספיק ונצרך לשתי השפחות

האפוד כנגד העולם הזה - הגשמי, החושן כנגד העולם העליון - הרוחני

נראה שהאפוד מרמז על העולם הזה הגשמי, כסינר שאותו לובשת האשה בעת העבודה הגשמית, שתפקידו לשמור על נקיון הבגדים.

15 נאס תיה 5 פקס

עם ישראל מתחלק לגברים ונשים. אצל הגברים משתקפת מציאות השם יתברך דרך התורה וקיום המצוות, אבל לאשה יש קדושה בעצם, ולכן היא פטורה מלימוד תורה! בנוסף, יהדותו של צאצא תלויה באם ולא באב, וגם זה נובע מאותה סיבה, כי לאב יש קדושה רק במידה בה הוא משקף את הקדושה, אבל לאשה יש קדושה בעצם.

תפקידה של האשה הוא "הבית". היא צריכה לדאוג להגנת אותה קדושה. אם היא בביתה - הקירבה לקב"ה מוגנת וקיימת, והיא תשקף תמיד את הקדושה, גם אם לא תפעל פעולה מיוחדת לשם כך.

אנו רואים זאת גם אצל אברהם ושרה. אברהם עשה פעולות של חסדים - הכניס אורחים וכו', ופעל להפיץ את שם השם בעולם. אבל שרה - "הנה באהל", היא שמרה על הבית. וכשראתה את "ישמעאל משחק", היא דרשה מאברהם "גרש את האמה הזאת ואת בנה!"

כתוב בגמ': "לא כאברהם שכתוב בו הר, ולא כיצחק שכתוב בו שדה, אלא כיעקב שקראו בית" (פסחים פח ע"א). כל אחד מהאבות קרא לבית המקדש בשם אחר, אבל הקב"ה בחר בשם "בית". מדוע?

בית המקדש צריך הגנה מרבית מהשפעת הסביבה. עליו להיות סגור, מסוגר ומוגן. ברגע שמוכנס צלם להיכל, פוקעת כל קדושתו. לכן, לא מספיק שהוא "הר" - גבוה ומתעלה מהסביבה, לא מספיק אפילו שהוא "שדה" - חצר פרטית, אלא דוקא "בית", שאין לאף אחד מבחוץ אפשרות להשפיע ולהפריע לקדושה שבתוכו.

לכן - "בית המקדש", "שבת קודש" ו"האם היהודיה", שלשה אלה מטרם להעביר את הקדושה, וכיון שאין להם מהות עצמית, אלא הם רק מעבירים את הקדושה המשתקפת בהם, הרי הם זקוקים לשמירה מעולה!

18

עבודת האיש בימינו מתקדמת - המזוזה והציצית, מהודרים מבעבר. התפילין מלאות בחומרות, יושבים ולומדים, אבל מה שיביא את הגאולה זה האשה - הבית, הפרטיות, ה"ישקני מנשיקות פיהו" (שה"ש א, ב).

וזמן מה שאמרו חז"ל: "אין הדורות נגאלים אלא בשכר נשים צדקניות שיש בדור" (ילקוט"ש רות רמז תרו) - כי הנשים הצדקניות, שכל מהותן היא השמירה על הנקודה של הבית, של בית המקדש! הן אלו שיביאו את הגאולה.

זהו תפקידן וזוהי זכותן הגדולה של הנשים אשר תביא בעז"ה לגאולה השלימה במהרה בימינו!

19

האפוד כנגד כלל ישראל, לכן נכללו כל ישראל בשני האבנים. אבל החשן כנגד הפרט. כל פרט ודינו כל פרט וקורבתו. לכל שבט אבן משלו, צבע משלו. כל אחד ואחד חלקו המיוחד לו בתורה.

זה נעשה על ידי האיש המצווה ללמד בניו תורה. מזה פטורה האשה, היא דואגת לכלל הבית, לכלל ישראל, מעשה האפוד, בעוד שהאיש חייב לדאוג לפרט, להתעלות ולהתחברות הפרטית, מעשה החושן.

14

שניהם כנגד הקשר בין האיש לאשתו

קשר זה הוא גם הקשר שבין האיש לאשתו. חז"ל אמרו (סוטה יז): איש ואשה זכו שכינה ביניהם. וביארו הענין, היר"ד שבאיש והה"א שבאשה ביחד מהוים שם ה' יה.

וכבר נאמר בפסוק: ביה ה' צור עולמים. והביא רש"י (בראשית ב' ד) בב' אותיות הללו של השם יצר שני עולמים, ולמדך כאן שהעולם הזה נברא בה"א...

האפוד - כנגד הנשים - שהרי תפקיד האשה לדאוג לטהרת הבית וקדושתו. שלא יחדרו אליו הטינופת והלכלוך של העולם הזה. להכשירו להיותו ראוי למשכן השכינה. ותפקיד האיש לקשרו לקדוש ברוך הוא, זאת על ידי העסק בתורה הקדושה ועבודת ה', וקיום מצות ושננתם לבניך ודברת בם. ולמדתם אותם את בניכם לדבר בם.

שלמות זו יכולה להתהוות רק על ידי שניהם כאחד, כשהם קשורים זה לזה קשר בל ינתק. כנאמר בענין הזיווג: ...ודבק באשתו והיו לבשר אחד (בראשית ב', כ"ד) כשם שמצינו בלוחות הברית, שנים היו אבל צמודים. מחולקים לשתי קבוצות של מצוות. לוח א': מצוות שבין אדם למקום, ההתקשרות לאלוקות, לעולם העליון. ולוח ב', מצוות שבין אדם לחברו. ההכשר של העולם הזה להיותו ראוי להוות הדום רגלי הקב"ה.

16

לא יזח החושן מעל האפוד - קשר בל ינתק. כקשר הבדים לארון

אם כן, האפוד מסמל את עולם המעשה, והחושן את עולם המחשבה, העולם הרוחני. יכולת הקיום של עולם המעשה ייתכן רק על ידי התקשרותו קשר בל ינתק עם העולם הרוחני. לפיכך נאמר "ולא יזח החושן מעל האפוד" זה גם ענין הקשר בין הבדים לארון עליהם נאמר "לא יסורו ממנו". הבדים מרמזים על תמיכה דאורייתא,

החלק הגשמי של העולם הנצרך לקיום התורה. והארון הלא הוא העולם הרוחני, משכן הלוחות - מכתב אלוקים - ומשכן התורה. יששכר וזבולון. גם קשר זה צריך להיות תמידי, בל ינתק. לכן נאמר גם בו: בטבעות הארן יהיו הבדים לא יסורו ממנו. הקשר נעשה משני הכיוונים.

17

גם האבנים שבכל אחד מהם משמעותו שונה. אבנים הם בחינת אבן-בן (כדברי רש"י בפ' ויחי על הפסוק "משם רועה אבן ישראל").

באפוד מחולקים לשני אבנים, ששה וששה כתולדותם. מונחים על כתפי האפוד, ונשאים אהרן על שתי כתפיו לזכרון. הכתפיים מסמלים משא, נשיאה בעול - בכתף ישאו - זו עבודת הנשים וחלקן ביצירת הדורות בעולם המעשה. התולדה הגידול, החינוך והחזקת הבית ומילוי צרכיו. האבנים, מסורת הדורות.

מכוונים השמות בכתפות האפוד כלפי מעלה. "ונשא אהרן את שמותם לפני ה' על שתי כתפיו לזכרון". כדברי רש"י: שיהיה רואה הקב"ה השבטים... ויזכור צדקתם. זה תפקיד הנשים הממלאות ייעודן כראוי, שנקראו "נשים צדקניות" שהרי היא הבונה את כלל הבית, מפנה את בני הבית לכיוון השכינה למען יתן ה' עיניו עליהם. הצדקה והצידיקות שייכים לעולם המעשה. ואילו החושן מקומו על הלב. התורה עצמה כלב הפועם ללא הפסק, מתחדש כל רגע. אחר הלב הן הדבדים, מאירים או ח"ו כבים, כנאמר ונשא... על לבו לזכרון לפני ה' "תמיד". כפי שביאר רש"י: נשפטים ונוכחים על ידו וכו' לטוב ולמוטב.

Rochel was the mainstay of the House of Ya'akov. Even the descendants of Lai'a admitted that in their brocha to Bo'az.⁵⁵ Why was she the mainstay? Here is one approach to the matter.

Each of the Ovos was master of a specific pillar of life:⁵⁶ Avrohom — chessed; Yitzchok — HaSh-m's service; Ya'akov — Torah. This does not mean that the other Ovos did not encompass the other traits, rather that each of the Ovos was the prototype of the specific trait attributed to him, his prime task was to "construct" that pillar.

Another point: Man's uniqueness lies in his power of speech as the Torah says⁵⁷ "The man became a living neffesh" which the Targum explains as a reference to man's power of speech. Chazal teach⁵⁸ that man, in his lifetime, must learn the craft of silence. "What is a man's craft in this world? Let him pretend to be dumb. Does this apply to speaking words of Torah? Speak Torah." This mastery of one's power of speech entails a negative aspect — Pretend to be dumb — and a positive one — Speak Torah. Rabainu Moshe Alshich and the Gaon of Vilna teach⁵⁹ that a woman's natural function is passive observance; that is why the mitzvos that obligate her are chiefly prohibitions. A man's function is active fulfillment and his mitzvos are chiefly commands. That explains why women are free from the mitzva of studying Torah — a mitzva basic to Judaism that men are obligated to fulfill constantly — and why they are free from so many mitzvos assay. For a woman's function is passive observance and her obligations lie primarily in the negative aspect of the mastery of the power of speech.

22

Now we can explain Ya'akov and Rochel. Ya'akov was the pillar of Torah; he mastered the positive aspect of the power of speech. His mate, then, would have to epitomize the negative aspect of mastery of speech. Chazal tell us⁶⁰ that Rochel mastered the craft of silence, and that was why her descendants were masters of that craft. Despite Rochel's great desire to be Ya'akov's wife and to mother the Divine shvotim, she kept quiet and did not tell Ya'akov about Lovon's intended deceit. Moreover, she gave Lai'a the signs Ya'akov had made up with her to prevent just such deceit.

Rochel implanted this power in her descendants: Though Binyomin knew about the sale of Yosaf, he said nothing about it to his father.⁶¹ Sho'ul "did not tell about the matter of the kingship."⁶² Esther "did not tell."⁶³

Ya'akov, the pillar of Torah, and Rochel, the pillar of silence, were a perfect match. That she was "beautiful" is true in its simplest meaning but it also describes spiritual planes. That was why Ya'akov wanted to marry Rochel for she was his most important wife, the mainstay of his home. Since each day of preparation to construct the House of Jewry was an intrinsic part of that construction, it is understandable that the seven years should have seemed "like a few days" to Ya'akov.

האחד, על כתפות האפור, והשני, על אבני החשן. ויש לפרש בזה, כי האפור שבא לכפר על עוון ע"ז, היו שמות השבטים חקוקים באבנים הקבועות בו. לזכרון שלא להסיח את הדעת מאמונת אמת. כיון שעיקרי האמונה הם מהדברים שמחוייבים בהם בכל עת ואסור להסיח כלל את הדעת מהם. לפיכך מקומם על הכתפים, שהם כמשא על האדם, ואינו יכול להיות חפשי מהם אפילו לשעה קלה.

החשן שבא לכפר על קלקול הדינים, הוא לזכרון לבני ישראל שלא יטו את הדין. המקום שמשם נובע עיוות הדין, הוא הלב. שכאשר הוא נוטה לצד אחד ומעדיף אותו על פני הצד האחר, הרי הוא מעוות ומסלף את הדין. אבל אין עול המשפט רובץ בין כתפיו של אדם בלי הפסק. הכזה צריך שימת לב רק כשיבא לידו משא ומתן. שלא יטהו לבו להטעות את חברו ולהונות אותו. לכן מקומו של חשן המשפט הוא כנגד הלב. וצריך האדם במשאו ומתנו ליישר את לבו שלא יוררו היתר להונות את חברו, כי היצר חזק מאד בזה, כמו שאמרו חז"ל גול ועריית נפשו של אדם מחמתו ומתאוותו. כאשר אדם דובר אמת בלבבו, ינצל בודאו מעונשן של מדות שהיא קשה מעונשן של עריות.

23 ע"פ חז"ל

בפרשה זו מצות המנורה ובגדי כהונה. כי אהרן בכהי' נר מצוה שהוא תיקון הגוף ברמ"ח ושס"ה. ומרע"ה בכהי' תורה אור שהוא הנשמה.

דעיקר המצוה להמשיך אור הנשמה אל הגוף, ומרע"ה הוריד, התורה מן השמים והאיר אל הגוף, ואהרן העלה הנר אל הנשמה. כמ"ש במ"א דבמשה כ' מן הבוקר עד הערב ובאהרן כתיב מערב עד בוקר, דהגוף יש בו פסולת וצריכין לברר התעורבות. ואהרן הי' בכהי' גוף נקי, ולכן בחר בו השי"ת לכהן. וכמ"ש והי' על לב אהרן. מצח אהרן. שתי כתפיו. מצנפת על ראשו. זה

תכשיט הגוף, רמז לדבר לא מצאתי לגוף טוב משתיקה והיא מדת אהרן כמ"ש וידום אהרן. ומרע"ה הוא קנשמה והמדבר, וב' האחים רומז לשפתים. כי השפה מיוחד לדיבור, ולהשתיקה ג"כ כמ"ש במ"א מזה, וכתוב משה ידבר, ושפתי כהן ישמרו דעת, ושניהם בכהי' זכור ושומר, ומתאחדין בשבת קודש. שבת אחים גם יחד.

The Maharal (Ibid.; Ein Yaakov Shabbos 55; Ramban Bereishis 49:4) explains the profound significance of that event. Reuven, in his intense loyalty to his mother, was determined to unite his father with Leah. This meant that Reuven had to actually commit a sin with Bilhah so that Yaakov Avinu could no longer (halachically) live with her. Reuven's wicked intention did not actually come to fruition because he was overcome by a feeling of teshuvah. In the absolute world of purity in which Yaakov Avinu operated, Reuven's mere intention was sufficient to force Yaakov away from Bilhah.

השאר מיניהם ענפיהן ותולדותיהן. ומה שנתן אבן אדם' לראובן, על שם שהאדימו פניו בחטא בלהה כשבלבל יצועי אביו והודה ולא בוש, והאבן הזאת נקרא רובי"ן והוא גדל במקומות ידועים בים, והוא סלע גדול, ומוצאו כמוצא הכסף וכמוצא הזהב, והסלע והמוצא הוא קורין אותו בלאש"י⁵⁵, ורבינו' ובלאש"י הכל מין אחד וחתיכה אחת, אלא שהרובי"ן הוא אדום בתכלית, וכן תרגומו: סמקו, והוא מבחר האבן כמין ענפים שבולטים ממנו ונמשכים ממנו, והבלאש"י הוא למטה ממנו מאד במעלת האדמימות, ומפני זה נקרא מבחר האבן הזאת בלשוננו, אדם' כי מראהו אדום כדם, וסגולתו שכל אשה שנושאתו אינה מפלת לעולם נפלים, ואמר שהיא טוב לאשה המקשה לילד, ואם היו שחקים אותו ומעריבים אותו באכילה ובשתיה מועיל הרבה להריון כדודאים שמצא ראובן שם⁵⁶ דמות אדם, ועל כן נכתב, אדם' חסר וי"ו להורות על אדם, כי המקרא יורה

27

26 יתקבל לפרש"י - באש"י

והגרי' ניימן זצ"ל עצמו מוסיף ביאור משלו בענין. אדם הראשון וקין חטאו ואמנם ידעו שחטאו. וכאשר אדם יודע שחטא לא קשה לו לעשות תשובה, כיון שאחרי שחטא סר ממנו היצר הרע הוא מתחרט על מעשיו. ומצאנו שאפילו רשעים מלאים חרטות אבל למי שחושב שהעבירה שעשה היתה מצוה, קשה מאד לשוב בתשובה. ואפילו כשהקבי"ה מביא עליו ייסורים הוא אינו פורש מן העבירה, שכן לדעתו אינה עבירה כלל אלא אדרבה מצוה היא. וכאשר הוא רואה שייסורים באים עליו, הוא מקיים את העבירה ביתר זריזות, במקרים כאלה כאשר החובה על האדם להתבונן ולהבין כי מה שנדמה לו כמצוה הוא למעשה עבירה, דרושה חכמה רבה.

בספר "דרכי מוסר" מביא הגרי' יעקב ניימן זצ"ל ביאור נוסף לדברי הילקוט בשם הגרי' יצחק מאיר בן מנחם זצ"ל. אדם הראשון וקין עשו תשובה אחרי שכבר נתבעו מהקבי"ה על החטא ונענשו ע"ז. התשובה אי"כ היתה מחמת יראה, אבל אצל ראובן לא מצאנו שנתבע ונענש ע"ז, ובכל זאת עשה תשובה מתוך הכרה עצמית — זוהי תשובה מאהבה. על זה אמר הקבי"ה: "אתה פתחת בתשובה תחילה" — פתחת בתשובה מאהבה, בתשובה מתוך הכרתך

החטא של ראובן היה שבלבל יצועי אביו. וחז"ל אומרים כי תבע עלבון אמו, אמר: אם אחות אמי היתה צרה לאמי שפחת אחות אמי תהא צרה לאמי! הלך ובלבל משכבו. יוצא אם כן שהוא סבר שמקיים בזה מצות כיבוד-אם. ואם בכל זאת הגיע ראובן להכרה שזוהי עבירה ועשה תשובה, הרי זוהי תשובה שכמוה עדין מעולם לא נעשתה, וזהו גם מה שאמנ הושע: "שובה ישראל עד ה' אלקיך כי כשלת בעוונך". דהיינו בעצם העוון נכשלת, סברת שהעוון איננו עוון אלא מצוה וזוהי גופא נכשלת. נמצא א"כ שבאותו סוג תשובה שפחת בה ראובן עמד בן בנו הושע והזהיר את ישראל בקריאתו "שובה ישראל עד ה' אלוקיך".

שאלו. ומסביר רש"י על שאלו: שיהיה לנו. יוצא איפא שהצניעות שעליה מדובר כאן, אין הכוונה למלבוש צנוע המכסה את כל חלקי הגוף כפי שאנו רגילים להכין, אלא התנהגות צנועה פירושו, התנהגות של יתור, של התחשבות בכבוד הזולת, של מסירות נפש כשמדובר בסיכון לאבד את כל עולמו. על כל פנים, צניעות זו של רחל, זיכתה אותה בצאצאים כיוצא בה, ושאלו שיהיה לנו, זכה למלכות בזכותה.

תועיל הרבה ויצליח ויהיו דבריו נשמעים. בנימין על יספה' והיא הנקראת ישפ"ו²² היא כלולה מגוונים הרבה: אדומה, שחורה, ירוקה, וסגולת האבן הזאת לעצור הדם. ונתנה לבנימן לפי שנשתנה לבו לגוונים הרבה, וחשב מחשבות במכירתו של יוסף אם יגלה הדבר לאביו אם לא. ואעפ"כ נתגבר על יצרו והיה מעצור לרוחו ולא גלה הדבר לאביו, ולכן נתנה לו האבן הזאת, ונקראת ישפ"ו, שתי מלות: יש פה, וזה יורה על מעלתו שאעפ"כ שהיה לו פה היה לו לגלות הדבר שתק ולא גלה. אלה י"ב אבנים הקבועים

(ב) שתיקת בנימין. תכונת הצניעות וה"קטנות" שדברנו בה עד כה היא תכונה מולדת שבאה לבנימין בכוח גזירה א-להית הקשורה להולדתו. ברם, בנימין הוא צנוע גם מכוח תכונה בחירת הבאה לידי ביטוי בכמה מאורעות וניסיונות שהועמד בהם בימי חייו. הפן המייחד את הצניעות הבחירת של בנימין הוא השתיקה. אכן למוד הוא בנימין לתפוס פלך של שתיקה בכל הצמתים המרכזיים

(1) לידתו של בנימין היא באבילות ואחד הפירושים המקובלים לשם שנתנה לו אמו "בן אוני" הוא "בן אבלי". השתיקה היא אחת מיסודות האבלות: "ישבו לארץ ידמו זקני בת ציון העלו עפר על ראשם תגרו שקים" (איכה ב. י). "ישב בדרך וידם כי נטל עליו" (שם ג. כח). כך נמקו בגמרא את היות הערשם מאכלם של אבלים "מה ערשה זו אין לה פה, אף אבל אין לו פה" (ביב טז. ע"ב) ופירש רש"י: "שהוא יושב ודומם"¹⁰. ולכן "אגרא דבי טמיה - שתיקותא" (ברכות ו. ע"ב). בנימין עומד אפוא בסימן השתיקה שכן הולדתו ושמו הם בסימן של אבלות.*

המהר"ל הסביר את הצניעות הו כהסבר עמוק יותר המדיח את הבחירה. הא-להית בקטן ובצנוע. "כי הצניעות דווקא מאבר זרע המן. ודבר זה רמו הכתוב במה שאמר על עשו: אם לא יסחבום צעירי הצאן יורמיהו מט. כו. שאין עשו נופל רק ביד שבת בנימין שהוא הצעיר, כי הצעיר יש לו הצניעות יותר. שהרי לא יצא זה הגנלה רק באחרונה... ועשו אין בו, רק הגלוי, לכך יצא עשו ראשונה. ועל דבר אלו שולט¹¹ דבר שיש לו כוח פנימי נסתר לכך כתיב: הקול קול יעקב והידים ידו עשו" (בראשית כו. כב). כלומר יעקב יש לו כוח הקול, שהוא יוצא מפנימיות האדם. ועשו יש לו הידיים שמתפשטים לחוץ. והקול הפנימי גובר על הידיים שהם בחוץ... ולכן שם אסתר [=הסתרה, פנימיות] ראוי לה לגמרי, כי מבח שם אסתר היתה גוברת על המן שהוא מוצר עמלק שהוא מוצר עשו" (אור חדש ה. ז).

הצניעות לפי המהר"ל אינה רק הפך גאוה, שהיא תכונה בחירת של האדם כפי שהבאנו בסעיף הראשון. לפי המהר"ל היא סגולה א-להית הנקבעת בגזירה א-להית שהצעיר והקטן יש להם כוח פנימי נסתר, ולכן יצאו באחרונה אל העולם הגשמי הגלוי. ומי שיש לו כוח פנימי נסתר זה, הוא רוחני יותר ושייך יותר למלכות ה' בעולם. לכן יוצא עשו - עשוי וגמור ומתגאה בשלמותו. ויעקב העניו - מחזיק בעקב.

"לאה תפסה פלך (אומנות) הודיה ועמדו הימנה בעלי הודיה, יהודה - (בר' ל"ח) 'ויכר יהודה ויאמר צדקה ממני' דוד - (תהלים קל"ח) 'הודו לה' כי טוב'. דניאל (דניאל ב') 'לך אלה אנהתי מהודא ומשבח אנה" (ב"ר ע"א, ה)

"רחל תפסה פלך שתיקה ועמדו כל בניה בעלי מיסטרין (לשון סתר). בנימין יש פה, יודע היה במכירתו של יוסף ואינו מגיד".
שאלו (שמי"א, י) "וזאת דבר המלוכה לא הגיד".
אסתר (אסתר ב') "אין אסתר מגדת את עמה ואת מולדתה" (שם).

Supreme self-sacrifice, the underlying characteristic of Reuven, was also the hallmark of his aunt Rachel. Both Rachel and Leah desired to marry Yaakov, because they understood that he possessed the seed of what would be the *Shivtei Kah*. Yaakov wanted to marry only Rachel; he had no plans for Leah at all. It is only through Lavan's chicanery that Leah even entered the picture. Yaakov and Rachel had established a strategy to circumvent any potential trickery, and Rachel could have been Yaakov's sole wife, and mother to all twelve tribes. This is what Yaakov wanted (*Rabbeinu Bechayai, Bereishis 44:27*), and there were no logical reasons for any deviations from this plan. However, in order not to cause embarrassment to her older sister, Rachel gave almost everything away (*Megillah 13*). Because of Rachel's pity and love for her sister she allowed her greatest nightmare to occur. Rachel invited in a rival for her husband's affections, and a competitor for her husband's offspring. There is no greater self-sacrifice than this.

Hence, in Yaakov's first union with Leah, when he imagined he was actually with Rachel, the spirit of Rachel's character emerged in the product. In the world of absolute truth, where mind prevails over matter, the essence of Rachel had to be reflected. This was the origin of Reuven's characteristic of self-sacrifice.

וזה גם הסיבה לבחירת עם ישראל. "לא מרכבם מכל העמים חשק ה' בכם ויבחר בכם כי אתם המעט מכל העמים" (דברים ו. ז). ובאה על זה דרשת חז"ל: "אמר להם הקב"ה לישראל חושקני בכם שאפילו בשעה שאני משפיע לכם גדולה, אתם ממעיטים עצמכם לפני. נתתי גדולה לאברהם אמר יזאכבי עפר ואפר. למשה ולאהרן אמרו ינתנו מה', לדרד אמר יזאכבי תולעת ולא איש" (חולין פט. ע"א). "כי אתם המעט" - "ממעיתין עצמכם" (לשון רש"י כאן). העונה הזו, מול גאוות עמלק, היא הגורמת לכך שיזאזוהם את יעקב ואת עשו שנאתי" (מלאכי א. ב-ג).

ייתכן מאד, שאחד המסרים של ספר בראשית הוא שאל לו לגדול לבטוח בגדולתו. העובדה שהוא נולד ראשון עדיין אינה מבטיחה לו את הראשוניות האמיתית. רגשי הזלזול של הבכור במי שאינם כאלו, הם לו לרועץ. דווקא הצעיר הקטן, יודע ומכיר שנקודת היתרון שלו נמוכה ומעמד הפתיחה שלו פחות, ועל כן הוא משקיע יותר בבחירה הנכונה, ומתאמץ יותר. כסופו של דבר לא משנה מהיכן התחיל האדם ובאיזה "משבצת" נולד. מה שקובע הוא אם עלה לאותו מקום שלשם ייעדה אותו ההשגחה העליונה בלידתו. "הכל בידי שמים - חוץ מיראת שמים" (ברכות לג. ע"ב).

תדע שבאנו שהיתה בחשן היתה ישפה - לומר יודע היה במכירת יוסף - ושותק ישפה - יש פה שותק. ושאלו בן בנה - זאת דבר המלוכה לא הגיד. אסתר - אין אסתר מגדת מולדתה ואת עמה" (אסתר רבה ו. טו). משני המקורות כאחד עולה שסגולת הצניעות והשתיקה שעמדה להם לשאלו ולאסתר במלחמתם עם עמלק, מקורה ברחל. ומכוחה באים הם למחות את עמלק חרע.
הצניעות של רחל חרעה במאבקם בגאוה של עמלק לדורותיו, היא בבואה למאבק פנימי מורכב הרבה יותר. הצניעות שבכאן אינה רק העדר הגאווה בבחירתם של רחל שאול ואסתר¹², ואף לא פלך של שתיקה. שתפסו בו שלושחת הצניעות העוברת בתורשתם של ישראל, מרחל לשאלו וממנו לאסתר, שהיא תורף מלחמת ישראל בעמלק, היא צניעות הקטן מול הגדול! צניעות הצעיר מול הבכור! צניעותו של מי שמתחיל כשהוא מחזיק בעקב מלמטה, מול גאוותו של מי שנולד כשהוא כבר שיעיר ועשוי.

וכתבו בעלי התוספות (בראשית א' ט"ז): "רבותינו דרשו בתחילה נבראו שווין בגדולה, וקטרגה הלבנה ונתמעטה, השמש עמד בגדלותו, לפי ששמע חרפתו ולא השיב, והיינו דאמרינן הנעלבים ואינם עולבים שומעים חרפתם ואינם משיבים עליהם הכתוב אומר "ואהביו כצאת השמש בגבורתו", כשמש ע"ש שמע חרפתו ולא השיב ונתגדל ע"י כן. וגם ביורר לשבת יש גורסין ראה והקטין צורת הלבנה" ע"ש.

וגם כאן צ"ב, השומע חרפתו ואינו משיב, היינו שלימות ממש בבין אדם לחבירו. ואילו אהביו כצאת השמש בגבורתו זוהי שלימות בבין אדם למקום כמי שנקרא אהוב ה', מהי איפוא השייכות בין שני ענינים נפרדים אלו.

ובאמת שיסוד הדבר מבואר בפסוק (ויקרא י"ט י"ח) "לא תקום ולא תטור את בני עמך ואהבת לרעך כמוך - אני ה'", הרי שהפסוק המדבר על שתי מצות של בין אדם לחבירו. מסיים במילים - אני ה' וצ"ב בזה.

ובעצם מעלת השתיקה יש להבין מה דאיתא בגמ' חולין (דף פ"ט ע"א): "אין העולם מתקיים אלא בשביל מי שבולם עצמו בשעת מריבה" ע"כ. פשוט לכאורה, שהנדרן הוא כשהוא הצודק, ומי"מ הוא חייב לבלום פיו וכ"ש כשאנו נכנס למריבה כלל ועיקר. וראוי להבין את מעלת השתיקה, ומזה הביאור בלא מצאתי "לגוף" יפה מן השתיקה הלא הסברא אומרת להוציא את הכעס שכן "דאגה בלב איש ישיחנה".

שהרע לי אינו אלא הגרון שביד החוצב "ואין אדם נוגע במוכן לחבירו כמלא נימא" (וימא ל"ו ע"א), הן בממון והן בענין כבוד.

וכשם שברור לאדם שאם נפסק עליו כך וכך חיים אינו וכול לשנות במאומה ולהוסוף אפילו רגע אחד, כך ממש הוא בשאר הענינים. החי בלי הסח הדעת אינו מקפיד כל עיקר על מי שמרע לו שהרי אם לא היה הוא עושה זאת הרבה שלוחים למקום להרע או לפרוע ממנו. ומה שמגלגלין חוב ע"י חייב - גם זו לא סיבה להנקם מאותו חייב, שהרי אם הדבר בין כך צריך להיות, מה אכפת לי מי העושה זאת ומי החייב שעל ידו נתגלגל הדבר. הרי הוא רק כגרון ביד החוצב. (שמעתי מאדאמו"ר זצ"ל).

השומע חרפתו ואינו משיב, יש בו מן השלימות בבין אדם לחבירו, אולם להגיע לזה יתכן רק על ידי אהבת ה', לכך נאמר "ואהביו כצאת השמש בגבורתו". כשבנימין שתק אף שידע מן המכירה הרי שהוא ידיר ה', מדה כנגד מדה הקב"ה משרה שכירתו בחלקו דוקא, ואבנו בחושן היא ישפה - יש פה והשתק. ולכן לא מצאנו "לגוף" יפה מן השתיקה. החי באמונה מסיר מעליו כל צער ומתח.

בזה יבואר המידה כנגד מידה אצל רחל "את שתקת ואני זוכרך" שנאמר ויפתח ה' את רחמה - השתיקה נובעת מכח זכירת ה' ועל כן מידה כנגד מידה ה' זכרה.
גם מה שויתרה רחל על יעקב ללאה ויתור עולמי הוא - משום שהיו רצונם וכך מחייבת ההלכה, החי את ה' יתברך ומנהיג את מעשיו על פי רצונו ית' זוכה שה' יתברך ישרה שכירה בזכותו. מידה כנגד מידה.

ולכן הגאולה העתידה והשראת השכינה בישראל תהיה בזכות מעשי רחל דוקא. שתיקת רחל ושתיקת בנימין והשומע חרפתו ואינו משיב, היסוד השזור בכלם הוא זכירת ה' יתברך. שהיא הנותנת את הכח להיות מעביר על מידותיו. ובה במידה שהאדם חי את חיו מתוך ההרגשה של נוכחות השי"ת ומכניע את מעשיו לרצונו ית', בזה הוא מביא את השכינה אל תוך החיים לשרות בתוך עם ישראל.

ענין נוסף מצינו בפרשת רחל ולאה בדברי התנחומא (פ' ויצא אות ה'): "ביקש יעקב לישא אותה, והיה משלח סבלונות ליתנם לרחל, ולכן נתנם ללאה, והיתה לאה שותקת. אמר רשב"ג - כל ימי גדלתי בין החכמים ולא מצאתי לגוף טוב אלא שתיקה. רחל תפסה שתיקה... - ראתה סבלונותיה ביד אחותה ושתקה... א"ל הקב"ה את שותקת - בזכות אותה שתיקה אני זוכרך שנאמר ויזכור אלקים את רחל" ע"כ ע"ש.

כאן לא מדברים חז"ל על היותו של רחל על יעקב ומסירת הסימנים. כאן מדברים על אותם שבע שנים של שתיקה. אילו לא שתקה - יתכן שכל הענין של מסירת לאה בסוף שבע השנים היה אחרת. בזכות שתיקה זו זכתה שהקב"ה זכר אותה. וראוי להבין מהי המידה כנגד מידה שיש בשכר הזכירה כנגד השתיקה.

בפלך שתיקה הלך גם בנימין עליו נאמר "ידיד ה' ישכון לבטח". ובילקוט שמעוני (ויצא קב"ז) איתא: "רחל תפסה פלך שתקנות ועמדו כל בניה בעלי מסטרין בנימין ישפה יש-פה שיוודע ממכירת יוסף ואינו מגיד..." וכך מסופר בחז"ל (תנחומא ס"ד מקץ): "והיו עומדים ומחבטים לבנימין על כתפיו, ואומרים לו גנבא ברא דגנבתא ביישתנו, בן אמך אתה, כך ביישה אמך את אבינו, ובשביל אותן המכות שהכוחו בכתפיו זכה שתשרה שכירה בין כתפיו שנאמר "חופף עליו כל היום ובין כתפיו שכן" ע"כ.

פי', האחים היו מכים את בנימין ואמרו לו איך לך גנב - בנה של רחל שגנבה גם היא התרפיה מלבן. ובנימין שתק, לכן זכה שבהמ"ק יבנה בחלקו. וגם כאן צ"ב מהי המדה כנגד מדה בזה, ומדוע בהתגברות בענין של בין אדם לחבירו - הוא נקרא דוקא "ידיד ה'" ישכון בטח, שהוא מורה על קירבה לה'.

כענין זה מצינו גם בגמ' גיטין (דף ל"ו ע"ב): "כתיב הנעלבים ואינם עולבים - שומעים חרפתם ואינם משיבים וכו' ושמוחים ביסורים, עליהם הכתוב אומר "ואהביו כצאת השמש בגבורתו".

מאידך יש להבין את אשר אנו מתפללים ג' פעמים ביום: "ולמקללי נפשי תדום ונפשי כעפר לכל תהיה", אטו מילתא זוטרתא היא, כיצד עושים דבר זה.

ונראה דהנה כתב החינוך (מצוה רמ"א): "לא תקום - משורשי המצוה שידע האדם וכו' כי כל אשר יקראו מטוב וע"ך רע היא סבה שתבא אליו מאת השי"ת, ומיד האדם ומיד איש אחיו לא תהיה דבר בלתי רצונו ב"ה, ע"כ כשיצערודו או יכאיבו אדם, ידע בנפשו כי עוונותיו גרמו, והשי"ת גור עליו בכך, ולא ישית מחשבותיו לנקום ממנו, כי הוא אינו סבת רעתו כי העון הוא המסוכב וכמו שאמר דוד ע"ה הניח לו ויקלל, כי אמר לא ה' תלה הענין בחטאו, ולא בשמעי בן גרא" עכ"ל.

מבואר בדברי החינוך שהדרך היחידה לכבדש מדות היא באמונה טהורה ויראת שמים, "ה' אמר לו קלל" (שמואל ב' ט"ז). "אין אדם נוקף אצבעו למטה אלא א"כ מכריזין עליו למעלה" (חולין ז' ע"ב). מעולם לא ראינו מי שמקפיד על המקל שהכהו - אלא על האדם שבירד המקל, הוא המכה ולא המקל, וזה

הסבא מקלם כותב על התעוררות ששמר עליה הרבה שנים, שצייר לעצמו איך שרבו הגרייס וצ"ל עומד לפניו ורואה אותו ואת מעשיו, ועשרות שנים לא גילה ציור זה לאיש, כיון שברגע שמגלים את הדבר ומוצאים אותו מהפנימיות החוצה הוא מאבד את ערך ההשפעה על האדם עצמו. עפ"י הכתוב (משלי יב, כה) "דאגה בלב איש ישיחנה", ודרשו חז"ל (יומא עה.) "ישיחנה לאחרים", ופרשי: "שמא ישיאוהו עצה". חז"ל נתנו עצה שכאשר משהו לוחץ ומעיק על האדם יוציא את הדבר החוצה ועי"ז לא ילחץ עליו יותר. וגם אם לא יפתרו השומעים את דאגתו עצם הדבר שמוציא מלבו החוצה את המעיק עליו יש בכך כדי להקל, כי כל עוד טומן את הרגשותיו ותחושותיו בקרבו לעצמו, השפעתן עליו חזקה יותר, וזאת הן לחיוב והן לשלילה. יש בני אדם שלא רק דאגות מעיקות עליהם, אלא את כל דבריהם הם מרגישים צורך להוציא החוצה, אלו בני אדם חיצוניים, אדם שמטוגל לנצור סוד בקרבו עשרות שנים הוא פנימי, אינו מוציא את פנימיותו החוצה.

45a Megilat Esther

Esther had not told of her people or her kindred, for Mordechai had instructed her not to tell.

45 B

12 They related Esther's words to Mordechai. 13 then Mordechai said to reply to Esther: 'Do not imagine that you will be able to escape in the King's palace any more than the rest of the Jews. 14 For if you persist in keeping silent at a time like this, relief and deliverance will come to the Jews from some other place, while you and your father's house will perish.

48 Living Inspired - R. Tatz

There are two parts to the mind — an outer part, the *mabat ha'chitroni*, the "outer view" or "outer eye", and the inner part, the *mabat ha'pnimi*, the "inner view" or "inner eye". The "outer eye" is easy to define in words: it is that part of the mind which grasps the world through the five senses, and it includes the rational or logical faculty. It deals therefore with the finite, the measurable, the arithmetical, the logical. Anything which this faculty can grasp can be expressed in words, can be tested and proved. Perfect communication can be achieved between people at this level.

49

All the aspects of our consciousness, and consciousness itself, which are not included in this definition, comprise the "inner eye", the *da'as*. The *da'as* is intrinsic knowledge. It grasps things as they are and because they are, not because they can be measured or proved or expressed. In fact, the things which the *da'as* knows can never be expressed, proved or measured. They are never physical or finite. No machine could ever contain any of the knowledge of the *da'as*. This inner aspect of knowledge is you, the real you. The outer mechanical aspects of the mind which can be duplicated by machine are not you, they are simply your tools, attributes which the inner mind uses to communicate with the world. Things which you know externally are simply registered like elements in a computer program; things which you know internally are not registered, they are the inner knowledge itself.

המהר"ל (נתיב השתיקה פ"א) מכאן את הגמ' (קידושין עא:): "במערכא כי הוו מנצו בי תרי בהרדי האי דקדים ושתיק אמרי האי מיוחס טפי, אמר רב יחסותא דבבל היינו שתיקותא" [במערכא כשהיו שנים רבים ביניהם, מי שהיה מקדים לשתוק סימן שהוא מיוחס, אפילו שמעליבים אותו כדברים הגרועים ביותר הוא שותק ואינו מגיב - הוא מיוחס], מכאן המהר"ל: "והפעם הזה כי מיעוט הדברים מורה על צניעות", צניעות היא ענין של פנימיות, שהוא מצניע את פנימיותו בתוכו, היפך ההתבלטות שהוא מוציא את הפנימיות החוצה, והדיבור הוא היפך הצניעות, לעומת השתיקה שהיא מורה על צניעות - פנימיות, "כמו שאמרו על שאול (שמו"א י, טו) ואת דבר המלוכה לא הגיד", כאשר שאול חיפש את האתונות האבודות במצות קיש אכיו, והלך לשמואל הנביא שיגיד לו היכן נמצאות האתונות, ושמואל משח אותו למלך על ישראל, אח"כ כשחזר שאול לכיתו סיפר רק על ענין האתונות, אבל את דבר המלוכה לא הגיד, זו היתה גדולתו של שאול ששמר את משיחתו למלך בתוך פנימיותו, זה מבטא את מעלת הצניעות שהיתה בו, "אמרו במגילה יג: בשכר צניעות שהיה בשאול זכה ויצאת ממנו אסתר, ומאי צניעות היתה באסתר שנאמר אין אסתר מגדת, כי מעט גילוי דברים מורה על צניעות".

נמצא א"כ, כמה גדולה היא מעלת השתיקה להיות פנימי, צנוע - "את צנועים חכמה". למותר לומר שצורך חכמה גדולה אימתי לשתוק, כפי שביארנו שיש פעמים שהחוכה היא לדבר ואף להרבות דיבור, אך

במקום שאין צורך בו, ממעלת השתיקה - לשתוק. כדי לרכוש מעלה זו אין זה דבר של מה בכך, יש צורך בתרגילים רבים כדי להרגיל את טבע האדם לשתיקה, כיון שטבע האדם הוא לדבר, לפטפט, להבליט ולפרסם את עצמו, ולהוציא הכל לרה"ר.

ומ"מ לכל הפחות לתחילת דרך העבודה במעלת השתיקה, שיקבל על עצמו פעם ביום דבר מה שהיה רוצה לומר - שישתוק, כמו"כ למעט כדברים כמה שאפשר לעצור את שטף הדיבור. ירגיל האדם עצמו להיות צנוע ופנימי, כפרט בערבי שבתות ויו"ט שהם זמנים של לחץ ואז עלולים לכעוס בנקל לבוא לידי כעס. יש להתרגל כמה שאפשר למעט בדיבורים, וכך ירגיל את עצמו לא רק שלא יבוא לידי כעס, אלא אף לא לדברים המעוררים את הכעס.

46 ch. 4

1 Mordechai learned of all that had been done; and Mordechai tore his clothes and put on sackcloth with ashes. He went out into the midst of the city, and cried loudly and bitterly.

47 רב - ר' רונן

יישוב נפלא אמר על כך הגאון רבי אברהם ישראל משה סלומון - הרב מחוקק: מרדכי הצדיק לא רצה לבטל אפילו רגע אחד מלבקש רחמים מהקב"ה ומללבוש שק ואפר ולעשות תשובה, כאשר העיד עליו הכתוב: "ויבוא עד לפני שער המלך כי אין לבוא אל שער המלך בלבוש שק", וכן בהמשך: "ותתחלחל המלכה מאד ותשלח בגדים להלביש את מרדכי ולהסיר שקו מעליו ולא קיבל", וזאת משום שהשק והאפר הם מדרכי התשובה, ומרדכי לא רצה להיבטל מן התשובה אפילו שעה אחת!

זאת ועוד: מרדכי רצה שכל היהודים יראו אותו לובש שק ואפר ויעשו גם הם תשובה, ואילו ראו שהסיר את שקו מעליו והלך לדבר עם אסתר - יסחורו גם הם את דעתם מן הרחמים והתשובה. וכך אמרו חז"ל (מגילה טו:): "תנו רבנן: מה

ראתה אסתר שזימנה את המן? וכו'. רבי נחמיה אומר: כדי שלא יאמרו ישראל: 'אחות יש לנו בבית המלך' - ויסחורו דעתן מן הרחמים". וכך גם מרדכי לא רצה להסיר את שקו מעליו אפילו שעה אחת וללכת אל אסתר, כדי שבני ישראל לא יסחורו את דעתם מן הרחמים ומן התשובה כשישמעו שמרדכי הלך אל אסתר, ויאמרו כי בודאי היא תבקש מן המלך - שבלי ספק ייעתר ויבטל את הגזירה, ואם כן אין צורך להתפלל ולשוב בתשובה...

כדי למנוע הזאת, שלח לה מרדכי את בקשתו על ידי התן, בלי שכל ישראל יידעו את משר הדברים!

"Da'as" actually means intimate communion. Intimate marriage is referred to as "knowledge" by the Torah, da'as. This is because the inner mind and its knowledge are truly, inextricably bound into one. The mystics say that if you know something with the external mind and it proves to be false, it is simply deleted from the mind; but if something grasped by the inner mind ever proved to be false, you would cease to exist. It is the essence of intimacy. Of course, nothing grasped by the da'as could ever be false, it is the vessel of truth. In the pure heart of da'as one understands or fails to understand, but never understands wrongly.

* The tool most needed to develop inner knowledge is silence. Since all of the inner wisdom can never be put into words, only silence can contain it. Let us strive to understand.

Words are finite. Words, no matter how perfectly chosen and eloquent, are fragments of meaning. They are the bits and pieces which communication struggles to construct. One who is sensitive knows that the deeper the experience and the closer to one's core the subject being communicated, the more difficult it is to express. The most significant things to be shared in life require no words, demand silence. Words intrude at these times, reduce the moment to a parody of its real self. There is a particular agony in most powerfully needing to share the most beautiful moments, experiences, and being unable to put them into words. The cure for that pain is to share with one who has his or her own inner awareness of such things; then words are entirely unnecessary.

51 Silence develops the deep well of the personality. This is an obligation, not a luxury. There must always be more to the personality than that which can be expressed. If you can sum up what you are in a few minutes of talking, you are just that — a few sentences from beginning to end. No matter how much is discovered, revealed, there must be infinitely more.

55 רואים אנו, שהצניעות שעליה מדברים כאן אינה מצטמצמת לנושא המלבוש, או התנהגות מתאימה בדברים שבין איש לאשתו וכדומה, אלא מדובר במידה נפלאה המוצאת ביטוי בשטחים שונים של הנהגה: בדיבור, במסירות נפש, בבריחה מן הכבוד, בדאגה לכבוד הזולת וכדומה. ואמנם, מצאנו עוד מקומות שבהם הצניעות נושאת את הפירוש הרחב הזה: נשתלחה ברכה בעומר ובשתי הלחם ובלם הפנים וכל כהן שמגיעו כזית, יש אוכלו ושבע ויש אוכלו ומותיר. מכאן ואילך, נשתלחה מאירה בעומר, ובשתי הלחם ובלחם הפנים. וכל כהן מגיעו כפול (שליט מיט, רש"י). הצנועין מושכין את ידיהם והגררנים נוטלים ואוכלים. ומעשה באחד שנטל חלקו וחלקו חבירו, והיו קוראים אותו: בן חמצן עד יום מותו; הרי איפוא, צנועים שהם ההיפך מגררנים, מוותרים על חלקם, מעדיפים להשאר ברעב, ולא לקחת, כשאין מספיק לכולם. צניעות באכילה!!

57 ועין זה כתב גם בספרו אור חדש עמוד קכ"ה, וז"ל כל הגאולה שהביא השם יתברך על ישראל שיהיו יודעים הטובה שהשי"ע עושה עם ישראל וכו', ואם היתה אסתר אומרת ראו הטובה שעשיתי עמכם כי הצלתי אתכם מן הפורענות, אם כן לא היה נודע חסדי ה', ואם כן בחנם הביא הגאולה, ולא היה השי"ע מביא הגאולה, כי כל גאולה בשביל שידעו כי הוא יתברך גאל אותם, וגאולה זאת מי מודיע, אבל כאשר היה אסתר מוכנת לתלות הדבר במי שעשה, שהרי אמרה הדבר למלך בשם מרדכי וכו', ולא אמרה לאחשוורוש כי אני עשיתי הטובה הזאת לך כדי שיחזיק המלך טובה אליה, אלא תולה במרדכי, אם כן כל שכן שתהיה תולה הגאולה ממי שבא הגאולה ממנו באמת שהיא ידעה והכירה בדבר זה כי היה חכמה גדולה מכרת הנסים שנעשו לה עכ"ל.

A most potent illustration of the constricting effect of speech is found in the aggadic description of the process of birth. The fetus learns Torah with an angel, as we have noted previously. When the unborn child knows all of the Torah in the deepest way and begins the process of transition into this world, the angel strikes him on the mouth and he forgets all that he knew. This is strange: why a blow on the mouth? Surely a blow on the head is more appropriate to causing forgetfulness? But the inexpressibly beautiful idea being taught here, say the mystical sources, is that the blow on the mouth is the gift of speech! A blow, mystically, is always a challenge to grow, to develop a new faculty or level, and on the mouth because that is the organ of speech. As the child gains the nucleus of the ability to formulate finite words, he loses the clear, intimate knowledge of the higher wisdom! Not just simultaneously, but because of the gift of speech — being articulate means being able to shrink things into definite, bounded form; and that is exactly the opposite of being able to expand things into their unlimited essence. And only miracle can reconnect the two — miracle, or the work of intense silence.

53 שמואל מרגיע אותו לפנין כן ואומר לו כי האתונות כבר נמצאו, וכמו בדרך אגב אומר לו כמה דברים נעימים ומחמיאים: ולמי כל חמדת ישראל, הלא לך ולכל בית אביד! אך, שאול, בורח מהגדולה, ועונה בענווה יתירה: הלא בן ימיני אנכי, מקטני שבטי ישראל, ומשפחתי הצעירה מכל משפחות שבטי בנימין ולמה דיברת אלי כדבר הזה? אחרי שמשח אותו, נחה עליו רוח אלהים והתחיל להתנבא, והמשיך בדרכו אל דודו. שאול מספר לדודו שנפגש עם שמואל הנביא שבישר לו כי האתונות נמצאו. אבל לא סיפר לו דבר על משיחתו למלך. איזו גבורת נפש! הלא אחר במקומו היה יוצא בריקוד בחוצות ומספר את הדבר לכל מי שנקרה בדרכו, ואילו שאול, בורח מן הגדולה, מרוב ענוותנותו אינו מספר מאומה. זוהי הצניעות. וזכה שיצאה ממנו אסתר שגם היא היתה צנועה, וזכתה למלכות. ומהי הצניעות של אסתר: בהגות הב"ח על הרף, הוא מוסיף בגירסא כאן: אסתר מאי היא? דכתיב אין אסתר מגדמי. שוב הצניעות של אסתר היא בענוות חן שלה, היא יכולה לספר לאחשוורוש שהיא בת מלכים, מיוחסת, ובכל זאת מעדיפה להסתיר את ייחוסה ולברוח מן הכבוד, ומן השררה המוכטחים לה.

54 נביא דוגמא נוספת ונסתפק בכך: תנו רבנן: בראשונה, שם בן שתיים עשרה אותיות היו מוסרין אותו לכל אדם. משרבו הפריצים היו מוסרים אותו לצנועים שבכהונה, והצנועים שבכהונה מבליעים אותו בנעימת אחיהם הכהנים. ובהמשך: אמר רב יהודה אמר רב: שם בן ארבעים ושתיים אותיות, אין מוסרין אותו אלא למי שצנוע ועניו, ועומד בחצי ימיו ואינו כועס, ואינו משתכר, ואינו מעמיד על מדותיו. וכל היודע והזהיר בו והמשמר בו בטהרה, אהוב למעלה ונחמד למטה, ואימתו מוטלת על הבריות, ונחל שני עולמות, העולם הזה והעולם הבא. הנה כי כן, צניעות כמובן הרחב שלה, ככל תחומי החיים.

56 Ethics From Sinai - R. Benim
... whoever quotes something in the name of the one who said it, brings deliverance. ...

To underscore the importance of the last of the forty-eight steps to Torah, our text mentions an instance where it actually saved lives. We read in the Book of Esther that after Esther became queen to Ahasuerus, two royal servants plotted to murder the king. Mordecai found out and told Esther, his cousin and adopted daughter; and she told it to Ahasuerus in Mordecai's name—whereupon it was so recorded in the royal chronicles, once the information proved correct. After Haman set his plans in motion for the annihilation of the Jews, the king found through the chronicles that Mordecai had received no reward. Along came Haman for the king's permission to hang Mordecai, and instead he received the king's order to give Mordecai public honor. Thus the stage was set for Mordecai to replace Haman and save the Jews, once Esther denounced to Ahasuerus her people's would-be assassin.